

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/203

Karar Sayısı : 2026/39

Karar Tarihi : 12/2/2026

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 18. Aile Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 166. maddesinin 14/11/2024 tarihli ve 7532 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasında yer alan "...bir yıl..." ibaresinin Anayasa'nın 5., 12., 13., 14., 17., 20. ve 41. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Boşanma davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 166. maddesi şöyledir:

"VI. Evlilik birliğinin sarsılması

Madde 166- Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.

Yukarıdaki fıkra da belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir.

Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükümlenir. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.

*(Değişik dördüncü fıkra:14/11/2024-7532/13 md.) Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak **bir yıl** geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir."*

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 8/10/2025 tarihinde

yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Genel Açıklama

3. 4721 sayılı Kanun'un 161 ila 166. maddelerinde zina, hayata kasıt, pek kötü veya onur kırıcı davranışta bulunma, küçük düşürücü suç işleme, haysiyetsiz hayat sürme, evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri yerine getirmemek amacıyla eşi terk etme ya da haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmeme, eşlerden birinin akıl hastalığının bulunması nedeniyle ortak hayatın diğer eş için çekilmez hâle gelmesi ve evlilik birliğinin ortak hayatın sürdürülmesinin eşlerden beklenemeyeceği derecede temelden sarsılması boşanma nedenleri olarak sayılmıştır.

4. Anılan Kanun'un 184. maddesinde ise boşanma davasına ilişkin yargılamanın söz konusu maddenin birinci fıkrasının (1) ila (6) numaralı bentlerinde yer alan hükümler saklı kalmak üzere 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na tabi olduğu belirtilmiştir. Anılan bentlerde de hâkimin boşanma veya ayrılık davasının dayandığı olguların varlığına vicdanan kanaat getirmediği bunların ispatlanmış sayamayacağı, söz konusu olgular hakkında resen veya talep üzerine taraflara yemin öneremeyeceği, tarafların bu konudaki her türlü ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı, hâkimin delilleri serbestçe takdir edeceği, boşanma ya da ayrılığın ferî sonuçlarına ilişkin anlaşmaların hâkim tarafından onaylanmadıkça geçerli olmayacağı ve hâkimin taraflardan birinin talebi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebileceği öngörülmüştür.

B. Anlam ve Kapsam

5. 4721 sayılı Kanun'un 166. maddesinin birinci fıkrasında evlilik birliğinin ortak hayatı sürdürmelerinin kendilerinden beklenmeyecek derecede temelden sarsılmış olması durumunda eşlerden her birinin boşanma davası açabileceği, üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde de evliliğin en az bir yıl sürmüş olması durumunda eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılacağı belirtilmiştir.

6. Anılan maddenin dördüncü fıkrasında ise boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl geçmesi hâlinde her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılacağı ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verileceği öngörülmüştür. Söz konusu fıkra da yer alan "...bir yıl..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

7. Bu itibarla kural uyarınca boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine yönelik kararın kesinleşmesinin ardından her ne sebeple olursa olsun ortak hayatın yeniden kurulamamış olması nedeniyle evlilik birliği temelden sarsılmış sayılarak

boşanmaya karar verilebilmesi için ret kararının kesinleşme tarihinden itibaren bir yıllık sürenin geçmesi gerekmektedir.

C. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda öngörülen sürenin ilgililerin boşanma kararı elde etmelerini önemli oranda güçleştirdiği ve ölçülülük ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5., 12., 13., 14., 17., 20. ve 41. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ç. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." denilmiştir.

10. Danışma Meclisinin anılan maddeye ilişkin kabul ettiği metnin gerekçesinde özetle; maddeyle kişinin özel hayatının korunmakta olduğu, kişinin özel hayatının ferdi hayat ve bununla bir bütünü teşkil eden aile hayatından oluştuğu, bu anlamda özel hayatın korunmasının her şeyden önce özel hayatın gizliliğinin korunması, başkalarının gözleri önüne serilememesi anlamına geldiği, ayrıca resmî makamların özel hayata müdahale edememesinin, başka bir ifadeyle kişinin ferdi ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesinin özel hayatın korunmasının diğer bir yönünü oluşturduğu ve maddenin birinci fıkrasında bu hususun da hükme bağlandığı belirtilmiştir.

11. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru alanında verdiği kararlarda sıkça vurgulandığı üzere özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlıktır. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde *bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirilmesi* kavramı temel alınmaktadır. Anılan hak; herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (*Serap Tortuk* [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31, 35; *Bülent Polat* [GK], B. No: 2013/7666,10/12/2015, § 61; *Tevfik Türkmen* [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 50; *Ata Türkeri* [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 30).

12. Evlilik birliğinin kurulmasının yanı sıra sona erdirilmesi de özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkıyla doğrudan ilgilidir (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 17; E.2023/109, K.2024/113, 30/5/2024, § 12). Dolayısıyla boşanma davasının reddedilmesinin ardından ortak hayatın yeniden kurulamadığı durumlarda ilgililerin evlilik birliğini sona erdirmelerine imkân tanınmasının da anılan hak kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

13. 4721 sayılı Kanun'un 166. maddesinin dördüncü fıkrasında evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına ilişkin bir karine öngörülmüştür. Buna göre boşanma davasının reddine dair kararın kesinleştiği tarihten itibaren itiraz konusu kural uyarınca bir yıl içinde ortak hayatın yeniden kurulamadığı ortaya konulduğunda evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı kabul edilecek ve eşlerden birinin talebi üzerine boşanma kararı verilecektir.

14. Bu itibarla anılan fıkra kapsamında evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına ilişkin karinenin işlerlik kazanmasına yönelik bir şart olarak önceki boşanma davasının reddine dair kararın kesinleşmesinden itibaren geçmesi gereken bir yıllık süreyi düzenleyen kural, özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getirmektedir (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 17).

15. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*" denilmektedir. Buna göre özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

16. Bu kapsamda özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkını sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

17. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

18. Kuralda öngörülen süre ile bu sürenin başlangıç tarihinin herhangi bir tereddüde neden olmayacak şekilde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın kanunilik şartını sağladığı anlaşılmaktadır.

19. Anayasa'nın 20. maddesinin ikinci fıkrasında özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına çeşitli sebeplere bağlı kalarak sınırlamalar getirilebileceği belirtilerek bu hakkın mutlak olmadığı kabul edilmiştir. Söz konusu maddede bu sınırlama sebepleri arasında millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesi de sayılmış, böylece bunlara dayalı olarak söz konusu hakkın sınırlanabilmesine izin verilmiştir. Ancak anılan fıkrada söz konusu sınırlamanın arama ve el koyma tedbirlerine özgü olarak yapılabileceği belirtildiğinden bu sebepler 20. madde bağlamında kural yönünden özel sınırlama nedeni olarak kabul edilemez. Bu itibarla anılan hakkın Anayasa'da güvence altına alınan diğer temel hak ve özgürlüklerin korunması veya Anayasa'nın diğer maddelerinde devlete yüklenen ödevler nedeniyle sınırlanması mümkündür (AYM, E.2020/82, K.2021/20, 18/3/2021, § 15; E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 22).

20. Anayasa'nın 41. maddesinin birinci fıkrasında “*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.*”, ikinci fıkrasında ise “*Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.*” denilmiştir.

21. Danışma Meclisinin söz konusu maddeye ilişkin kabul ettiği metnin gerekçesinde özetle; ailenin sosyal yapısının yanı sıra millet hayatında oynadığı rolün onun korunmasına yönelik bir hükmün Anayasa’da yer almasını zorunlu kıldığı, ailenin korunması fikrinin her şeyden önce anılan Kanun anlamında evliliklerin kurulmasını yaygınlaştırmak ve kolaylaştırmak olduğu, nitekim medeni olmadan bir aileden bahsedilemeyeceği ve ailenin ahlaki bir çevre olduğu belirtilmiştir.

22. Boşanma davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesi, ileri sürülen boşanma sebebinin ispatlanmadığını ve ilke olarak eşlerin boşanmalarını gerektiren herhangi bir hukuksal durumun bulunmadığını göstermektedir. Anılan Kanun’un 166. maddesinin dördüncü fıkrasında ise boşanma davası reddedildikten sonra ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmasının mümkün olduğu gözönünde bulundurulmak suretiyle söz konusu durumda boşanma kararı verilmesine imkân tanıyan bir düzenleme öngörülmüştür (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 25).

23. Bu bağlamda boşanma davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsıldığından söz edebilmek için kesinleşmeden itibaren geçmesi gereken bir yıllık sürenin Türk toplumunun temeli olarak kabul edilen aile kurumunun mümkün olduğu kadar ayakta tutulması amacına yönelik olmadığı söylenemez (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 26).

24. Bu itibarla kuralla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın Anayasa’nın 41. maddesinde devlete yüklenen aileyi koruma ödevi bağlamında meşru bir amacının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 27).

25. Bununla birlikte kuralın meşru bir amaca yönelik olmasının yanı sıra ölçülü olması da gerekir. Anayasa’nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın amaca ulaşmaya elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Buna göre kuralla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt ilkelerine aykırı olmaması gerekir.

26. Boşanma davasının reddine ilişkin kararının kesinleşmesinden sonra ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılması için bir yıl beklenmesinin aile kurumunun mümkün olduğu ölçüde ayakta tutulmasına katkı sunacağı açıktır. Bu itibarla kuralla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın aileyi koruma amacına ulaşma bakımından elverişli olmadığı söylenemez (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 29).

27. Öte yandan aile kurumunun anayasal önemini gözönünde bulundurmak suretiyle boşanmaya ilişkin usul ile esasları düzenlemek ve bu bağlamda boşanma davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden itibaren hangi süre içinde ortak hayatın yeniden kurulamamasının evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılmasını gerektireceğini belirlemek kanun koyucunun takdirindedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.1996/47, K.1997/43, 8/4/1997; E.1997/22, K.1997/44, 8/4/1997; E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 30; E.2023/109, K.2024/113, 30/5/2024, § 23).

28. Bu itibarla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalan kuralla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın aileyi koruma amacına ulaşma bakımından gerekli olmadığı da söylenemez.

29. Ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına ilişkin şartların belirlenmesi kanun koyucunun takdirinde ise de bu kapsamda öngörülen kuralın *orantılılık* alt ilkesiyle gereğince ilgililere katlanamayacakları bir külfet yüklememesi gerekir.

30. Mülga 17/2/1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 4/5/1988 tarihli ve 3444 sayılı Kanun'un 4. maddesiyle değiştirilen 134. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun müşterek hayat yeniden kurulamamışsa eşlerden birinin talebi üzerine boşanmaya karar verilir.*" denilmiştir.

31. Anılan değişikliğin genel gerekçesinde özetle; eşlerin uzun süredir ayrı yaşamalarının olayın tüm şartları dikkate alındığında evlilik birliğinin devamında yarar kalmadığını gösteren önemli unsurlardan biri olduğu, bu itibarla her ne sebeple olursa olsun açılmış bir boşanma davasının reddine karar verilmesi ve bu ret kararının kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl geçtiği hâlde ortak hayatın yeniden kurulamamış olması durumunda eşlerden birinin talebi üzerine boşanmaya karar verilebileceğinin öngörüldüğü ifade edilmiştir.

32. Değişikliğin madde gerekçesinde de uzun süre fiilen ayrı yaşayan eşlerin boşanmalarına imkân tanındığı, toplumda beş hatta on yıl ve daha fazla süre ayrı yaşamakta olan eşlerin bulunduğu, açtığı boşanma davası reddedilen ve ortak hayata geri dönmek istemeyen tarafı, yasal yaptırımların ortak hayata dönmeye zorlayamayacağı, bu nedenle maddeye söz konusu fıkranın eklenmesinin uygun görüldüğü, ortak hayatın yeniden kurulmasının eşlerin evlenmenin genel hükümlerinden kaynaklanan hakların kullanılmasını ve yükümlülüklerin yerine getirilmesini üstlenecek şekilde bir araya gelmesini ifade ettiği, fiilen ayrı yaşayan eşlerin çocuklar yüzünden veya zorunlu ya da münferit nedenlerle bir araya gelmelerinin ortak hayatın yeniden kurulması şeklinde yorumlanamayacağı belirtilmiştir.

33. Adalet Komisyonunda yapılan görüşmelerde ise dördüncü fıkradaki *beş* yıllık süre *üç* yıla indirilmiştir.

34. Buna göre boşanma davasının reddedilmesinin ardından ortak hayatın kurulmadığı durumlarda uygulanacak herhangi bir hükmün bulunmamasının eşlere aşırı bir külfet yükleyeceği değerlendirilmek suretiyle anılan maddeyle boşanma davasının reddine

ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra ortak hayatın yeniden kurulamadığı durumlarda uygulanmak üzere evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına yönelik bir karinenin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

35. Öte yandan 4721 sayılı Kanun'un 166. maddesinin gerekçesinde de "*Madde yürürlükteki Kanununun 134 üncü maddesinden 3444 sayılı Kanunla yapılmış olan değişikliklerle birlikte aynen alınmış, herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.*" ifadelerine yer verilmiştir.

36. Bununla birlikte 4721 sayılı Kanun'un 166. maddesinin dördüncü fıkrasının "*Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir.*" şeklindeki ilk hâli Anayasa Mahkemesinin 22/2/2024 tarihli ve E.2023/116, K.2024/56 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

37. Anayasa Mahkemesinin anılan kararında söz konusu fıkra gereğince boşanma kararı verilebilmesi için öncelikle daha önce açılmış bir boşanma davasının reddedilmiş olması gerektiği, boşanma davasında yazılı yargılama usulünün uygulandığı da gözönünde bulundurulduğunda ilke olarak anılan davanın reddedilmesinin çok kısa sayılamayacak bir sürenin sonunda gerçekleşebileceği belirtilmiştir (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 32).

38. Yine kararda fıkraya göre ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılabilmesi için anılan ret kararının kesinleşmesi gerektiği, ret kararına karşı ilgililerin kanun yoluna başvurmalarının mümkün olduğu dikkate alındığında kararın kesinleşmesinin de uzun bir süre alabileceği, ayrıca fıkroda ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına ilişkin karinenin işlerlik kazanabilmesi için ret kararının kesinleşmesinden itibaren üç yıl geçmesi şartının da öngörüldüğü, boşanma kararı verilebilmesi için fıkroda öngörülen süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde makul olmayan bir süre boyunca ilgililerin boşanma kararı elde etmelerine imkân tanınmadığı, başka bir ifadeyle fıkranın ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde evlilik birliğini uzun bir süre boyunca sona erdiremeyen ilgililere katlanamayacakları bir külfet yüklediği belirtilerek Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, §§ 33, 34).

39. Anayasa Mahkemesinin iptal kararının ardından dördüncü fıkra 7532 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle değiştirilerek kural ihdas edilmiştir.

40. Söz konusu Kanun'un genel gerekçesinde ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle boşanma davası açılabilmesi için geçmesi gereken sürenin uzun olması nedeniyle Anayasa Mahkemesi tarafından söz konusu fıkranın iptaline karar verildiği ve iptal kararının oluşturacağı hukuki boşluğun doldurulması amacıyla düzenleme yapıldığı belirtilmiştir.

41. Değişikliğin madde gerekçesinde de Anayasa Mahkemesi tarafından bir bütün olarak söz konusu fıkroda öngörülen sürecin ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde makul olmayan bir süre boyunca ilgililerin boşanma kararı elde etmelerine imkân tanınmadığı ve fıkroda özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile aile kurumunu

koruma amacı arasında makul bir dengeyi sağlamak amacıyla getirilmiştir. Bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl geçmesi hâlinde her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamaması durumunda evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılmasının öngörüldüğü ifade edilmiştir.

42. Buna göre boşanma hakkını kullanmak isteyen tarafların menfaatleri ile ailenin korunmasından kaynaklanan kamusal yarar arasında bir denge sağlanabilmesi amacıyla ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılması için boşanma davasının reddine yönelik kararın kesinleşmesinden itibaren geçmesi gereken sürenin üç yıldan bir yıla indirildiği anlaşılmaktadır.

43. Kuralda öngörülen bir yıllık sürenin söz konusu sürecin tamamlanması için geçmesi gereken süreyi makul bir seviyeye indirmede söylenemez. Başka bir ifadeyle süreç bir bütün olarak gözetildiğinde kural kapsamında ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılmasına dair karinenin işlerlik kazanması için öngörülen sürenin ilgililere katlanamayacakları bir külfet yüklediği savunulamaz.

44. Bu itibarla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi isteme hakkı ile anılan meşru amaç arasında makul bir denge sağlayan kuralın orantılılık alt ilkesi yönünden de ölçülülük ilkesini ihlal etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

45. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 5., 12., 17. ve 41. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri bağlamında yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5., 12., 17. ve 41. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 14. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 166. maddesinin 14/11/2024 tarihli ve 7532 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasında yer alan "...bir yıl..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 12/2/2026 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinin 14/11/2024 tarihli ve 7532 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasında yer alan "...bir yıl..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ilişkin kanaatine katılmamaktayız.

2. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 166. maddesinde Kanun'da sayılan boşanma sebeplerinden biri olan "evlilik birliğinin temelden sarsılması" konusu düzenlenmektedir. Dava konusu ibarenin içinde yer aldığı dördüncü fıkra ise boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılacağı ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

3. Esasında bu ibare bu fıkra Anayasa Mahkemesinin daha önce fıkra da yer alan "üç yıl" şeklindeki ibarenin de içinde yer aldığı fıkra iptal etmesi (bkz.: AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/02/2024) üzerine konulmuştur.

4. Bahse konu iptal kararında bizim de katıldığımız şekilde Mahkememiz çoğunluğu kuralı Anayasa'nın 13. ve 20. maddeleri yönünden incelemiştir. Bahse konu iptal kararında Anayasa Mahkemesi kuralın kanuniliği, meşru amacı ve ölçülülük ilkesinin ilk iki alt ilkesi olan elverişlilik ve gereklilik yönünden bir Anayasa'ya aykırılık tespit etmemiş, ancak şu gerekçeyle kuralın özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile aile kurumunu koruma amacı arasında makul bir denge sağlamadığı gerekçesiyle orantılılık yönünden sorunlu olduğunu ortaya koymuştur:

"Kural gereğince boşanma kararı verilebilmesi için öncelikle daha önce açılmış bir boşanma davasının reddedilmiş olması gerekmektedir. Boşanma davasında yazılı yargılama usulünün uygulandığı da gözönünde bulundurulduğunda ilke olarak anılan davanın reddedilmesinin çok kısa sayılamayacak bir sürenin sonunda gerçekleşebileceği kuşkusuzdur.

Yine kurala göre ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılabilmesi için anılan ret kararının kesinleşmiş olması gerekmektedir. Ret kararına karşı ilgililerin kanun yoluna başvurmalarının mümkün olduğu dikkate alındığında kararın kesinleşmesinin de uzun bir süre alabileceği açıktır. Ayrıca kuralda ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına ilişkin karinenin işlerlik kazanabilmesi için ret kararının kesinleşmesinden itibaren üç yıl geçmesi gerektiği öngörülmüştür.

Buna göre boşanma kararı verilebilmesi için kuralda öngörülen süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde makul olmayan bir süre boyunca ilgililerin boşanma kararı elde etmelerine imkân tanınmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle kural, ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde evlilik birliğini uzun bir süre boyunca sona erdiremeyen ilgililere katlanamayacakları bir külfet yüklemektedir." (bkz.: AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/02/2024, § 32-34).

5. Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesinin iptal kararında orantılılık yönünden sorun bulunan süre sadece boşanma davasının kesinleşmesinden sonraki süre olmayıp sürecin

bütünüdür. Nitekim açılan boşanma davasının ilk derece, istinaf ve temyiz aşamalarından geçeceği düşünüldüğünde buradaki boşanma davasının sonuçlanmasının uzun bir zaman alacağı söylenebilir.

6. Nitekim Anayasa Mahkemesi, açılan boşanma davalarının 5 yıl ve daha uzun sürdüğü bireysel başvurularla ilgili olarak, yargılamaların bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvuruların yargılama sürecinde takip ve özen yükümlülüğünü yerine getirmediğinden ve yargılamaların uzamasında bir dahlinin bulunduğundan söz edilemeyeceğine işaret ettikten sonra evlenme hakkını zedelemeyecek şekilde gerekli özen yükümlülüğünün gösterilmediği ve yargılamaların makul bir sürede tamamlanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu kararlarda Anayasa Mahkemesi, devletin boşanma davalarını makul bir sürede sonlandırma yükümlülüğünü yerine getirmediği ve bu suretle kişinin özel ve aile hayatını düzenleyebilmesi, aile kurma bağlamında özel hayatına dair kararlar alabilmesi yönünden başvuruculara evlenme hakkını zedeleyecek şekilde külfet yüklediği sonucuna ulaşarak başvurucuların Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde güvence altına alınan evlenme hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (örnek bazı kararlar için bkz.: Ç.A. [1. B.], B. No: 2022/66069, 27/5/2025; Ayşe Kukuş ve diğerleri [2. B.], B. No: 2022/55753, 28/5/2025; T.A. ve İ.C.A. [1. B.], B. No: 2021/3977, 18/11/2025).

7. Dolayısıyla eldeki dosyada sadece boşanma davasının kesinleşmesinden itibaren önceki kuralda yer alan üç yıllık sürenin bir yıla indirilmesini öngören kuralın boşanma davası açılmasından sonuçlanmasına kadar geçen sürece ilişkin bir karşılama yapılmaması nedeniyle önceki iptal kararındaki Anayasa'ya aykırılık gerekçesinin bu dosyada da aynen geçerli olduğunu ifade etmek gerekir.

8. Açılan boşanma davası ve kesinleşmesinden itibaren öngörülen bir yıllık süreyi içine alan süreç bir bütün olarak ele alındığında dava konusu "bir yıl" şeklindeki ibarenin Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişilerin özel hayat ve aile hayatına saygı hakkına orantısız bir müdahale teşkil etmeye devam ettiği açıktır.

9. Yukarıda sıralanan gerekçelerle 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 166. maddesinin 14/11/2024 tarihli ve 7532 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasında yer alan "...bir yıl..." ibaresinin Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği kanaatiyle çoğunluğun iptal talebinin reddi şeklindeki karara katılmamaktayız.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1.4721 sayılı Kanun'un 166. maddesinin dördüncü fıkrasında boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl geçmesi hâlinde her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılacağı ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verileceği öngörülmüştür. Söz konusu fıkra da yer alan "...bir yıl..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

2. Kuralda boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine yönelik kararın kesinleşmesinin ardından her ne sebeple olursa olsun ortak hayatın yeniden kurulamamış olması nedeniyle evlilik birliği temelden sarsılmış sayılması ve eşlerden birinin talebi üzerine boşanmaya karar verilmesi için kesinleşme tarihinden başlayarak bir yıl geçmesi gerektiği hükme bağlanmıştır.

3. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." hükmü bulunmaktadır. Evlilik birliğinin kurulmasının yanı sıra sona erdirilmesi de özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkıyla doğrudan ilgilidir (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 17).

4. Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir. Buna göre özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

5. Dava konusu kuralda yer alan bir yıllık sürenin aile kurumunu korumak amacı taşıdığı söylenebilir.

6. Anayasa'nın 13. maddesinde güvence altına alınan *ölçülülük* ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkedен oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın amaca ulaşmaya elverişli olmasını, *gereklilik* amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Buna göre kuralla özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt ilkelere aykırı olmaması gerekir.

7. Ortak hayatın yeniden kurulmadığı hâllerde boşanma kararı verilmesine ilişkin şartların belirlenmesi kanun koyucunun takdirinde ise de *orantılılık* alt ilkesi gereğince kuralın boşanma kararı verilebilmesini önemli oranda güçleştirmemesi ve ortak hayata yeniden dönmek istemeyen ilgilileri makul olmayan süreler boyunca evlilik birliğini devam ettirmeye zorlamaması gerekir. Başka bir ifadeyle *orantılılık* alt ilkesi yönünden yapılacak incelemede ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle boşanma kararı verilebilmesi için

kuralda öngörölen sürecin ilgililere katlanamayacakları bir külfet yükleyip yüklediği ele alınmalıdır (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 31).

8. Kural gereğince boşanma kararı verilebilmesi için öncelikle daha önce açılmış bir boşanma davasının reddedilmiş olması gerekmektedir. Boşanma davasında yazılı yargılama usulünün uygulandığı da gözönünde bulundurulduğunda ilke olarak anılan davanın reddedilmesinin çok kısa sayılamayacak bir sürenin sonunda gerçekleşebileceği kuşkusuzdur (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 32). Ayrıca, kurala göre ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılabilmesi için anılan ret kararının kesinleşmiş olması gerekmektedir. Ret kararına karşı ilgililerin kanun yoluna başvurmalarının mümkün olduğu dikkate alındığında kararın kesinleşmesinin de uzun bir süre alabileceği açıktır (AYM, E.2023/116, K.2024/56, 22/2/2024, § 33).

9. Boşanma kararı verilebilmesi için kuralda öngörölen süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde kısa sayılmayacak bir süre boyunca ilgililerin boşanma kararı elde etmelerine imkân tanımamaktadır. Bu durum da, ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde evlilik birliğini uzun bir süre boyunca sona erdiremeyen ilgililere makul olmayan bir külfet yüklemektedir.

10. Bu açıdan özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkı ile aile kurumunu koruma amacı arasında makul bir denge sağlamayan kuralın orantılılık alt ilkesi yönünden ölçölü olduğu söylenemez.

11. Açıklanan nedenlerle kuralın, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırılık taşıdığı düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞI OY GEREKÇESİ

1. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 166. maddesinin 14/11/2024 tarihli ve 7532 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle değiştirilen dördüncü fıkrasında yer alan "...bir yıl..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. İtiraz konusu kural, Türk Medenî Kanunu'nun 166. maddesinde, evlilik birliğinin temelinde sarsılması halinde muhtemel sonuçlar düzenlenmiştir. Maddenin dördüncü fıkrasında boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl geçmesi halinde her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılacağı eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verileceği öngörülmüştür. Ankara Aile Mahkemesince söz konusu fıkra da yer alan bir yıl ibaresi itiraz konusu yapılmıştır.

4. Anayasa Mahkemesi 22/2/2024 tarihli E.2023/116 K.2024/56 sayılı kararında Medenî Kanunu'nun 166. maddesinin dördüncü fıkrasının itiraz konusu olan ve değişiklikten önceki halini incelemiş söz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra kanun koyucu sürenin belirtildiği 'üç' ibaresinin 'bir' olarak değiştirmiştir. Kural Anayasa Mahkemesince bütün olarak incelenmiş ve sonuca ulaşılmıştır. İptalden sonra düzenlenen normda maddi bir değişiklik yapılmamış sadece süre ibaresi değiştirilmiştir. Kanun gerekçesinde de bu durum belirtilmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi 22/2/2024 tarihli E.2023/116 K. 2024/56 sayılı kararında normu bütün olarak incelenmiş olup bu karardaki gerekçeler dikkate alındığında orantılılığın alt ilkesi olan ölçülülük ilkesinin iptal edildiği ifade edilmiştir. Bu kararda "Kural gereğince boşanma kararı verilebilmesi için öncelikle daha önce açılmış bir boşanma davasının reddedilmiş olması gerekmektedir. Boşanma davasında yazılı yargılama usulünün uygulandığı da gözönünde bulundurulduğunda ilke olarak anılan davanın reddedilmesinin çok kısa sayılamayacak bir sürenin sonunda gerçekleşebileceği kuşkusuzdur. Yine kurala göre ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılabilmesi için anılan ret kararının kesinleşmiş olması gerekmektedir. Ret kararına karşı ilgililerin kanun yoluna başvurmalarının mümkün olduğu dikkate alındığında kararın kesinleşmesinin de uzun bir süre alabileceği açıktır. Ayrıca kuralda ortak hayatın yeniden kurulamaması nedeniyle evlilik birliğinin temelinden sarsılmış sayılmasına ilişkin karının işlerlik kazanabilmesi için ret kararının kesinleşmesinden itibaren üç yıl geçmesi gerektiği öngörülmüştür. Buna göre boşanma kararı verilebilmesi için kuralda öngörülen süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde makul olmayan bir süre boyunca ilgililerin boşanma kararı elde etmelerine imkân tanınmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle kural, ortak hayatın yeniden kurulamadığı hâllerde evlilik birliğini uzun bir süre boyunca sona erdiremeyen ilgililere katlanamayacakları bir külfet yüklemektedir." şeklindeki değerlendirmelerle üç yıllık sürenin başlangıç için geçmesi gereken boşanma davasının reddi yönündeki kararın kesinleşmesine ilişkin yargılama sürecine bağlantılı olarak bir bütün olarak uzun olmasının orantılılık yönünden anayasal bir sorun oluşturduğunu tespit etmiştir. Bu kararla mahkeme üç yıllık sürenin uzunluğunu değil

ortak hayatın yeniden kurulmadığı hallerde makul olmayan bir süre boyunca ilgililerin boşanma kararı elde etmelerine imkan tanınmamasını anayasal problem olarak değerlendirmiştir.

6. İptal kararı üzerine yapılan değişiklikle Anayasa Mahkemesinin belirtilen karar uyarınca sürenin bir yıla düşmesinden ziyade; düzenlemenin iptal kararında tespit edilen ortak hayatın yeniden kurulmadığı hallerde evlilik birliğinin uzun bir süre boyunca sona erdiremeyen ilgililere katlanamayacakları bir külfet yüklenmesindeki orantısızlığı ortadan kaldırıp kaldırmadığıdır.

7. Anayasa Mahkemesi 22/2/2024 tarihli E.2023/116 K. 2024/56 sayılı kararında boşanma davasındaki ayrılık süreci sürenin bütünü esas alınarak incelenme konusu yapılmıştır. Orantılılık incelemesinde sürecinin ve sürenin bütünü esas alınarak sonuca ulaşılmıştır. Kural ile sadece süre bir yıla indirilerek düzenleme yapılmıştır. Karının başlangıcı ve diğer dava süreçlerine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin içtihat tutarlılığı için incelemenin aynı yöntemle yapılması gerekmektedir. Orantılılık incelemesinde boşanma davasındaki sürecin bütün olarak değerlendirilmesi sonucuna ulaşması gerekmektedir.

8. Eylemli ayrılık karinesine dayalı boşanma kararı elde edilebilmesi için aranan sürenin başlangıcına ve buna bağlantılı olarak sürece ilişkin toplam sürenin uzunluğuna ilişkin Anayasa Mahkemesi 22/2/2024 tarihli E.2023/116 K. 2024/56 sayılı kararında tespit edilen Anayasa'ya aykırılık gerekçesinin maddi olgularda herhangi bir değişiklik yapılmadığından bu karardaki gerekçelerle ölçülülük ilkesini ihlal ettiği 13. ve 20. maddeleri uyarınca iptal sonucuna ulaşılmalıdır.

9. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerektiği düşüncesiyle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye
Selahaddin MENTEŞ